

Ковалковська І. (2014). Громадські організації як суб'єкти профілактики девіантної материнської поведінки. *Social Work and Education*, № 1, С. 72 -76.

*Ковалковська І.,
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
студентка 4 курсу кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи*

ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТИ ПРОФІЛАКТИКИ ДЕВІАНТНОЇ МАТЕРИНСЬКОЇ ПОВЕДІНКИ

Вступ. Сьогодні, все частіше можна спостерігати психологічну та соціальну неготовність жінки до виконання ролі та функцій матері, дотримання відповідних норм та форм поведінки, забезпечення нормального розвитку фізичного та психічного здоров'я дитини. Саме у таких випадках ми стикаємося з проблемою девіантного материнства, яка сьогодні є однією з найгостріших соціальних проблем суспільства і має тенденцію до поширення.

Наразі в Україні соціальна політика здійснюється за залишковим принципом, тобто держава витрачає на вирішення соціальних проблем населення незначну частку від загального прибутку. Тому одним із основних суб'єктів профілактики девіантної материнської поведінки є громадські організації, напрями, форми та методи діяльності яких спрямовані на попередження та подолання негативних проявів материнської поведінки.

Проте, незважаючи на значну кількість даних закладів та активну їх діяльність, проблемними залишаються питання недостатньої організації профілактичної роботи, доцільність та ефективність профілактичних програм, існуюча практика надання соціальних послуг молодим дівчатам та матерям, що проявляють девіантну поведінку, проблема розвитку громадських організацій, що займаються профілактикою та подоланням даної соціальної проблеми, проблема розробки та застосування інноваційних форм та методів профілактики девіантного материнства.

Усе вищевикладене стало причиною аналізу громадських організацій як суб'єктів профілактики девіантної материнської поведінки.

Метою статті є дослідити особливості діяльності громадських організацій як суб'єкта профілактики девіантної материнської поведінки.

Виклад основного матеріалу. Громадські організації – невід'ємна складова будь-якого демократичного суспільства. Вони є добровільними об'єднаннями громадян, що створюються для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних, та інших інтересів [2].

Головними ознаками таких організацій є недержавність та неприбутковість. Громадські організації діють в усіх сферах суспільного життя, вносять вагомий внесок в захист прав та інтересів окремих соціальних груп людей, є важливим чинником соціального життя.

Розглянемо особливості діяльності громадських організацій в напрямку профілактики девіантної материнської поведінки. У Україні існує цілий ряд громадських організацій діяльність яких спрямована на профілактику різних форм девіацій материнської поведінки. Серед них можна виділити такі як Український фонд „Благополуччя дітей”, представництво благодійної організації «Кожній дитині» в Україні, представництво міжнародної благодійної організації „Надія і житло для дітей”, громадська організація „Друзі дітей”, МБФ „Дар життя”, школи консультантів з питань репродуктивного здоров'я, ГО “Я вибираю життя”, рух "За

життя", Асоціація гайдів України, Християнський дитячий фонд, Тернопільська обласна асоціація жінок (ТОАЖ), Тернопільське відділення Союзу українок, Громадська організація "Підтримка та захист жінки", Жіноча громадська організація "Перлина" та інші.

Проаналізуємо більш детально діяльність цих організацій у сфері профілактики девіантних форм материнської поведінки.

Громадська організація "Я вибираю життя" – некомерційна організація, яка займається профілактикою негативних соціальних явищ, зниження ризикованої поведінки та формування здорового способу життя молоді в навчальних закладах, зокрема у школах, ПТУ, вищих навчальних закладах тощо. Мета діяльності – допомогти молодим людям уникнути негативних наслідків ризикованої поведінки, показати альтернативу в існуючих системах цінностей. Для досягнення мети організація здійснює свою діяльність у таких напрямках:

1. профілактика негативних явищ серед дітей та молоді, шляхом проведення лекцій та тренінгів в навчальних закладах; взаємодія з навчальними закладами;
2. робота з групами молоді, націлена на мотивацію до підняття морально-духовного рівня;
3. культурно-інформаційна масова робота, проведення акцій, поширення інформації через різні джерела.

Формами роботи є: лекції, семінари з профілактики ВІЛ/СНІДу та ранніх статевих відносин; лекції з профілактики абортів, куріння, вживання алкоголю; семінари та лекції з запобігання проституції; організація тематичних клубів, концертів, круглих столів [4].

Захистом прав і свобод жінок, підвищення їх статусу, ролі та місця в громадському й політичному житті України активно займається Тернопільська обласна Асоціація Жінок. Членами асоціації є жіночі громадські організації та пересічні жінки. Основними напрямками діяльності є: координація спільних заходів для вирішення жіночих проблем; профілактика виникнення різноманітних жіночих негараздів; підтримка творчих ініціатив жінок; допомога жінкам у кризових ситуаціях. Організацією реалізується низка благодійних проектів для незахищених і малозабезпечених верств населення, шкіл та дитсадків [6].

Ще одна організація, яка успішно займається роботою з жінками – громадська організація "Підтримка та захист жінки". Її завданнями є захист праві та інтересів жінки у родині та суспільстві; сприяння розвитку здорових відносин до жінки в родині з алко-, та наркозалежними родичами; соціальна реабілітації жінок, які перенесли різні види насилля (фізичне, моральне, фінансове тощо); надання практичної допомоги жінкам через спільну працю та партнерство з іншими громадськими організаціями, благодійними фондами, центрами допомоги жінкам, реабілітаційними центрами, жіночими клубами, освітніми та консультаційними центрами; запобігання пропаганди насилля над жінкою в різних проявах; запобігання моральній і духовній деградації жінки; розвиток ініціативи та активності жінок в усіх сферах життєдіяльності суспільства. Заходи, щодо профілактики негативних проявів материнської поведінки здійснюється у таких формах як лекції, семінари з профілактики негативних явищ, акції, круглі столи, тренінги, презентації, тематичний діалог, конкурс творчих робіт, захист проектів, дійова гра [3].

Більш детально зупинимось на аналізі змісту, методів та форм діяльності профілактики різних форм девіантної материнської поведінки Міжнародного благодійного фонду "Дар життя".

Основна мета фонду – допомога та підтримка потребуючим верствам населення, пропаганда християнської любові та здорового способу життя.

МБФ "Дар життя" у межах своєї діяльності здійснює співпрацю з закладами освіти, жіночими консультаціями, центрами матері та дитини, центрами соціальних служб для сім'ї,

дітей та молоді та залучення необхідних ресурсів з метою ефективної реалізації програм з профілактики девіантного материнства; реалізує різноманітні програми, що спрямовані на підготовку жінок та їх чоловіків до планування сім'ї, народження дітей та їх виховання, захист материнства і дитинства; проводить просвітницьку та профілактичну роботу серед різних вікових груп; надає гуманітарну допомогу вагітним та новонародженим, а також медичну допомогу багатодітним та малозабезпеченим сім'ям, дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування та іншим особам, які потребують допомоги у зв'язку із соціальною незахищеністю, матеріальною незабезпеченістю, важким матеріальним становищем; реалізує програми пропаганди здорового способу життя.

У центрах “За життя” реалізуються такі програми як гімнастика для вагітних, “Школа материнства”, “Школа тата” (підготовка подружніх пар до партнерських пологів, догляду за новонародженими, грудного вигодовування, післяпологового відновлення тощо), фітбол для вагітних, дихальні вправи.

Види і зміст діяльності включають:

- просвітницьку роботу в школах, коледжах та вищих навчальних закладах;
- роботу з кризовими жінками та сім'ями;
- гуманітарну допомогу;
- супровід жінок, які зробили аборт, а також тих, які відмовилися від нього;
- фізичну підготовку вагітних жінок до пологів;
- консультування з питань кризової вагітності, постабортного синдрому, планування сім'ї;
- підготовку до подружнього життя;
- тестування на вагітність на ранніх термінах;
- надання інформації жінкам, які потребують допомоги соціальних служб, направлення у юридичні консультації та інші заклади професійної допомоги;
- надання безоплатної медичної допомоги дітям інвалідам, сиротам, малозабезпеченим, людям літнього віку у сільській місцевості.

Консультант лайф-центру, здійснюючи профілактичну роботу використовує різноманітні методи та форми роботи, зокрема методи проведення діагностичного дослідження (бесіда, спостереження, вивчення життєвого циклу, аналіз документів та інші); проєктивні методики, що дозволяють отримати таку інформацію про клієнта, яку ми не можемо отримати за допомогою інших методів (глибинні переживання, почуття та риси характеру, а також допомагають звільнитися від тих чи інших негативних емоцій); інформування, превентивний метод, метод підтримки і стимулювання нових навичок, моделей поведінки, методи досягнення емоційної рівноваги, методи психологічної та інформативної підтримки тощо. Форми роботи, з допомогою яких здійснює свою діяльність МБФ “Дар життя” включають: тематичні лекції, семінари, індивідуальні та групові заняття, зустрічі, відеолекторії, тренінги, відверта бесіда, гра, складання індивідуальних програм саморозвитку, презентації, тематична акція, інформаційно-просвітницька масова акція, групи само- та взаємодопомоги.

МБФ “Дар життя” досить ефективно працює у вказаних напрямках діяльності, проводиться ефективна реклама фонду, яка дозволяє залучати нових партнерів, спонсорів. Однак через брак фінансування існує проблема залучення людських ресурсів, у лайф-центрах працює лише по одному спеціалісту, який фізично не може впоратися з усім обсягом покладених на нього завдань та надати кваліфіковану допомогу усім категоріям клієнтів. Також не вистачає спеціалістів в інших галузях, зокрема реабілітолога, психолога, медичних

працівників. Проблемою залишається відсутність належної матеріально-технічної бази в лайф-центрах та ефективного методичного забезпечення [5].

Громадські організації у порівнянні з державними мають свої переваги та сильні сторони щодо запобігання девіантної материнської поведінки, а саме: розгалуженіша проблемна зона (охоплюють більше актуальних проблем та більшу кількість потенційних клієнтів); робота організована менш бюрократично; ефективніше здійснення профілактичної роботи; можливість участі громадськості в профілактиці та наданні соціальних послуг, використання інноваційних форм та методів роботи тощо.

Однак, незважаючи на активну діяльність громадських організацій як суб'єкта профілактики девіантної материнської поведінки, більшість з них мають певні труднощі із виконанням своїх функцій, пов'язані із: відсутністю регулярного фінансування та проблемою їх ефективного використання; низьким рівнем довіри до громадських організацій та громадською пасивністю; недостатньою відкритістю влади й бажанням співпрацювати з недержавними організаціями; недосконалістю діючого законодавства; недостатністю відповідних навичок та кваліфікації у лідерів і працівників; проблемами з навчанням та підвищенням кваліфікації працівників [1].

Висновок. Отже, громадські організації є невід'ємним суб'єктом профілактики девіантної материнської поведінки. Від їхньої суспільно-політичної активності залежить рівень запобігання та подолання проблеми девіантного материнства, формування засад здорового способу життя в українському суспільстві.

Працівники недержавних організацій здійснюють первинну та вторинну профілактику різних форм негативної материнської поведінки шляхом проведення бесід, відеолекторіїв, лекцій, семінарів, тренінгів для майбутніх мам чи подружніх пар з питань підготовки до пологів, усвідомленого батьківства; консультування жінок, індивідуальної психотерапевтичної роботи з вагітними з групи ризику; просвітницької роботи в школах, коледжах та вищих навчальних закладах; консультування з питань кризової вагітності, постабортного синдрому, планування сім'ї; запровадження навчальних програм ("Школа материнства", "Школа тата", партнерські пологи).

Позитивна динаміка діяльності громадських організацій, збільшення їх кількості та ефективності надання соціальних послуг є хорошою тенденцією до подолання проблеми девіантного материнства та мінімізацію її негативних наслідків.

Однак активність громадських організацій в нашій країні гальмується низкою чинників. Громадяни поки що низько оцінюють їх ефективність, пасивно відносяться до діяльності громадських організацій, рівень довіри залишається низьким. Головним чином це зумовлено недостатньою інформованістю про існування та діяльність даних організацій, байдужістю самих громадських організацій щодо питання інформування та залучення громадян до своєї діяльності. Відтак, ефективним постає організація просвітницько-рекламної діяльності, залучення до цього волонтерів та членів громади.

Важливою проблемою залишається фінансування громадської організації в цілому та її основних профілактичних програм. Удосконалення механізмів державної підтримки діяльності громадських організацій та сприяння в залученні міжнародних донорів суттєво може знизити рівень прояву даної проблеми.

Для більш ефективної діяльності недержавних інституцій також важливим є налагодження співпраці з державними установами та органами влади. Зрештою, питання діяльності громадських організацій повинні бути чітко врегульовані на законодавчому рівні. Підвищення кваліфікації працівників та удосконалення матеріально-технічної бази громадських організацій є важливим аспектом їх подальшого розвитку та ефективного виконання основних завдань.

Відзначимо, що сучасні громадські формування посідають чільне місце та виконують важливу роль у профілактиці девіантної материнської поведінки.

Список використаної літератури:

1. Горемикіна Ю. Проблеми розвитку недержавних організацій у сфері надання соціальних послуг / Горемикіна Ю. // Демографія та соціальна економіка. – 2009. – №1(11).
2. Закон України “Про об’єднання громадян” // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 34. – С. 504.
3. Громадська організація "Підтримка та захист жінки" [Електронний ресурс] // Портал "Громадський простір". – Режим доступу : <http://www.civicua.org/orgs/view.html?1786962>. – Заголовок з екрана.
4. Громадська організація “Я вибираю життя” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/Я_вибираю_життя. – Заголовок з екрана.
5. Міжнародний благодійний фонд “Дар життя” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.giftoflife.org.ua>. – Заголовок з екрана.
6. Тернопільська обласна асоціація жінок (ТОАЖ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrprison.org.ua/ngo/1213440127>. – Заголовок з екрана.

Стаття надійшла до редакції 11.01.2014

Стаття прийнята до друку 19.04.2014